

Hmeljar izhaja po potrebi — Urejuje
in odgovarja uredniški odbor — Od-
govorni urednik Debič Boris — Tiska
Celjska tiskarna — Številka 15 din —
Za hmeljarje brezplačno — Poštšina
plačana v gotovini

Izdaja hmeljarski odbor pri OZZ Celje

NASVETI ZA JULIJ

Vse hmeljske površine moramo v juliju prekultivirati in drugič prisuti. Tista hmeljišča, ki so zgodaj prvič osuta, moramo drugič prej osipati kakor pa tista, ki smo jih prvič osuli šele konec junija. Časovno se drugo osipanje ne da določiti. Drugo osipanje ni odvisno od razvoja zeli, pač pa od prvega osipanja in od razvoja rosnih korenin. Čim so rosne koreninice dosegle širino osutega hmelja, je treba hmelj ponovno prisuti. S poznejšim osipanjem si napravimo več škode kakor koristi. Pri osipanju ne smemo videti kaj šele rezati s plugom nežnih rosnih korenin.

Ker je hmelj v rasti močno zaostal, je treba pravočasno odstraniti spodnje zalistnike, da bo vsa hrana v prid razvoju hmeljnih rodnih panog.

V zadnji številki smo se pogovorili, koliko rabi hmeljna rastlina hranilnih snovi za časa vegetacije od rezi do obiranja hmelja. Da smo si na jasnem, kako je treba gnojiti še zadnji obrok oziroma sestaviti zmes umetnih gnojil, pogledjmo časovni potek sprejemanja hranilnih snovi pri hmelju.

Do 10. julija sprejme hmelj samo 60 % dušične hrane, okrog 55 % fosfora in 40 % kalija ali drugače povedano: do sedaj je hmelj porabil šele polovico vse hrane, vendar največ dušika, manj fosfora in najmanj kalija. Ker smo večino hmeljišč gnojili v jeseni s Tomaževu žlindro, lahko računamo, da je s fosforom dobro založena. Vendar tudi zadnji obrok z nekaj dekami superfosfata bi ugodno vplival na razvoj obilnega cvetnega nastavka. Pred cvetenjem je treba

poleg superfosfata še gnojiti z dušičnimi in kalijevimi gnojili, vendar na široko po hmeljišču, ne preblizu k sadežu ali celo na vrvi hmelja.

Vsi tisti hmeljarji, ki ste imeli oplojen hmelj ali da vas je pri oddaji hmelja opozoril na seme šele prevzemalec pri Hmezadu, porežite ves divji hmelj okrog svojih nasadov še pred cvetenjem. Z malo truda si lahko zboljšate kvaliteto. Treba je samo pregledati okolico hmeljišč in pravočasno odstraniti moške rastline. Ni res, kakor še vedno trdijo nekateri, da je semenu vzrok zemlja ali celo umetna gnojila. Seme lahko nastane samo tam, kjer so v bližini moške rastline.

Pravočasno naj vsi hmeljarji mislijo na zaščitna sredstva. Iskati bakreno apno takrat, kadar je treba škropiti, je zelo tvegano, če že ni prepozno. Hmeljarski odbori in KZ glejte, da bo za hmeljarje dovolj škropiva pravočasno na razpolago.

Tudi rdečega pajka je letos mnogo več. Bodite budni pri njegovem razvoju. Ob napadu lahko rešite hmeljišča samo s pravočasnim in temeljitim škropljenjem. Pri uporabi strupenih škropiv bodite previdni, držite se točno lanskoletnih tiskanih navodil — prečitajte jih ponovno!

V juliju si prvič zaznamujemo slabe, bolane, malo rodne in tudi zgodne rastline. Najbolje jih je takoj izkopati, gotovo pa to delo izvršiti v jeseni. Prazna mesta zasadimo z ukoreninjenimi sadeži že v jeseni ali zgodaj spomladi.

Inž. Kač Lojze

Po toči prizadetim hmeljarjem

V petek, dne 17. VI. popoldne je toča napravila občutno škodo po zgornjem predelu braslovškega terena, deloma tudi v Letušu in spodnjem delu paškega terena, tako da se končuje na gornjem teritoriju Polzele. Pas je bil širok okrog 2 km in je segal od Dobrovelj preko doline do gore Oljke. Hmeljarji, ki jih je prizadela nesreča, imajo občutno škodo, večjo kakor je bila lani v Grižah in Petrovčah. V sredini pasu pa je toča poškodovala tako močno, da je trte na hmeljevkah dobesedno oklestila. Ostalo je le nekaj razcefranih listov na jugovzhodni strani hmeljevke, kjer je bila trta v zatišju. Vrhovi so dobesedno odbiti, trte natolčene ali celo na gotovih mestih po večkrat prebite, brez stranskih zalistkov z ostanki razcefranega listja. Tri ure po nevihti je bilo na tleh še polno toče. Hmeljno listje, zalistniki in vrhi pa so ležali na zemlji drug poleg drugega. Ob obeh straneh potolčenega pasu je bila škoda mnogo manjša.

Kako sedaj izboljšati rast hmelja in povzročeno škodo zmanjšati na minimum? Kjer je toča pobila precejšnji del vrhov, je najbolje porezati trte nad 2 m višine, tako da dobimo izenačen hmelj, vzgojiti in napeljati novo pognale zalistnike za vrhove. Vse zalistnike, ki poženejo iz stranskih spodnjih panog, je treba pincirati, tako da pride vsa hrana v korist le panogam, ki jih bomo uporabili za nove vrhove. Pustiti mali odstotek neodbitih vrhov neporezanih ni pametno, ker bi v primeru sušnega julija rastlina neenakomerno

cvetela, storžki bi ne bili izenačeni in hmelj bi občutno trpel na kvaliteti zaradi neizenačenosti storžkov. Vsi tisti, ki bodo rezali hmeljske trte, morajo prej ali takoj po rezi privezati ostali del trt, da rastlina zaradi zmanjšane turgora (napetost staničja) ne zdrkne po hmeljevkah ali, da jo veter ne odviže.

S hitro delujočimi dušičnimi gnojili gnojiti takoj po toči ni priporočljivo. Zaradi lažjega razumevanja se spomnimo, da nam sedaj hmelj zraste dnevno do 20 cm. Ker so vrhovi odbiti, se ta energija nima kje uporabiti, zato počakajmo z dodatnim gnojenjem do takrat, ko bomo privezali nove vrhove. Potem pa gnojimo z dodatnimi gnojili v zadostni količini in večkrat, da bo rastlina čimprej prišla na vrh opore.

Zrahljajmo zemljo takoj po toči in še neprekrите sadike zagnimo v jutranjih ali večernih urah z rahlo hladno oziroma vlažno zemljo. Drugič moramo osipati hmelj takrat, ko rosne koreninice še niso prerastle prve brazde, tako da jih pri ponovnem osipanju ne moremo rezati oziroma trgati s plugom.

Nikdar se ne ravnamo pri ponovnem osipanju po razvoju, ki je v hmeljišču, ampak se moramo ozirati na razvoj rosnih korenin. Prepozno osipanje več škodi hmelju kakor koristi. Vsa dela v hmeljišču, tako rahljanje zemlje, ponovno privezovanje, lahko pričnete takoj, prirezovanje hmelja pa po pregledu ocenevalca od DOZ, ki bodo 21. junija na terenu.

Zadnje dni junija je toča ponovno v precejšnjem obsegu poškodovala hmeljišča. Dne 26. junija ob 13. uri je prizadela Šalek in Velenje. Naslednjega dne ob istem času in v poznih večernih urah, je klestila po hmeljišcih preko doline od Žalca do Polzele. Najmočnejše so bili prizadeti kraji: Šešče, Šentlovrenc, Spodnje in Zgornje Roje, njive med Šempetrom in Žalcem, Gotovlje, Podlog, Grušovlje, Breg do Polzele in Založe. Tudi naslednji dan, to je 28. junija, okrog 17. ure popoldne, je toča klestila po Šeščah in Preboldu in poškodovala tudi Dobrovlje nad Braslovčami.

Kaj napraviti s hmeljem, ki ga je toča potolkla, za nekatere njive lahko rečemo oklestila? Trt sedaj ne privezujemo več. Stranske panoge, ki so polomljene odnosno začesnjene, odstranimo, da rane čimprej zacelijo. Glede gnojenja in obdelave se držite naši pismenih navodil v »Hmeljarju« in osebnih nasvetov, ki jih je Inštitut dal po vseh zadrugah. Iz razgovorov, ki smo jih imeli s hmeljarji na terenu, ste opazili, da smo svetovali maksimalne doze umetnih

gnojil, da bi dosegli čim večji pridelek. Tudi poškodovanemu hmelju ne dajajte višjih doz umetnega gnoja kakor ste namenili nepoškodovanim hmeljiščem, kajti rastlina zaradi odbitih vrhov, odstranjenih panog in listja, ne more zdravega tkiva asimilirati in izkoristiti še večjih količin dodatnega gnojila.

Kar se tiče obdelave se držimo naslednjih navodil: Po močnih nalivih ne kultivirajmo zemlje pregloboko ampak se držimo stare globine. Ne osipajmo hmeljišč prepozno. Zadnji čas strojne obdelave zemlje v hmeljišcih je pred cvetenjem. Po cvetenju ne smemo z osipalnikom več v hmelj. V močno poškodovanih hmeljišcih se bo zaradi slabe rasti hmelja njiva po cvetenju še močno zaplevelila, pa to naj nas ne moti. Ne pojdemo več s stroji v hmeljišča, saj še z motiko lahko ranimo in preveč poškodujemo nežne rosne koreninice, ki so v tem času razvite v dobri zemlji povsod tik pod površino. Bolje je torej imeti nekaj več plevel na njivi, kot pa poškodovati rosne koreninice, ki imajo pri sprejemanju hrane najvažnejšo vlogo.

Inž. Kač Lojze

Stanje hmeljskih nasadov pri nas

Od zadnjega poročila se je stanje hmeljišč v Savinjski dolini občutno izboljšalo, vendar je v primerjavi z normalnimi leti še vedno v zaostanku. Prvih deset dni junija je rastlina zrastle dnevno povprečno samo 16 cm. Maksimum — 21 cm — je dosegla pri najvišji temperaturi, medtem ko je bil minimum dnevnega prirastka samo 3 cm. Rastlina se je najbolj razvijala od 3. do 10. junija, ko je nastopilo toplo sončno vreme in se je temperatura stalno dvigala do 26° C. 11. junija pa se je ozračje ohladilo, nastopilo je dvodnevno deževje in razvoj je bil minimalen. Hmelj je sedaj dosegel povprečno višino 3 metrov. Tudi pozno rezani nasadi na težkih zemljah so močno napredovali v rasti.

Privezovanje hmelja je končano, četudi je bilo zaradi vetrov zelo otežkočeno, osipanje pa bo zagotovljeno v primeru lepega vremena že ta teden. V dobro razvitih hmeljišcih pa hmeljarji že čistijo stranske zalistnike.

Povprečna dnevna temperatura je bila v prvi dekadi junija 15° C. Maksimum je dosegla pri 26,7° C, medtem ko je bila najvišja srednja dnevna 21,1° C. Minimum je bil 0,8° C, minimalna dnevna pa 8,1° C. V prvi dekadi je padlo 15,1 mm, v drugi pa 49,4 mm dežja.

Uši, kakor tudi peronospora, se v hmeljišcih niso pojavile, vendar bodo hmeljarji preventivno škropili v prihodnjih dneh.

Dne 10. junija je toča poškodovala hmeljne nasade na področju Griž, Zabukovce, delno Petrovče in Levec. Dne 17. junija popoldne pa je toča napravila občutno škodo po zgornjem predelu braslovškega terena, deloma tudi v Letušu in spodnjem delu paškega terena, tako da se končuje na zgornjem teritoriju Polzele. Toča je zajela pas, širok okoli 2 km, ki je segal od Dobrovelj preko doline do gore Oljke. Prizadeta pa sta tudi Šentandraž in Lukovica.

Rastlina, kakor tudi hmeljarji pričakujejo za ugoden razvoj samo lepo toplo vreme z višjo temperaturo ponoči.

Inž. Kač Lojze

Stanje hmeljskih nasadov...

...V BELGIJI

Poperinghe

Kakor v aprilu tako je bilo tudi v maju vreme zelo spremenljivo. Menjali so se topli in hladni dnevi. Prevladovali so pa dnevi z močnimi vetrovi in padavinami. Veter je v Poperinghu in Alostu povzročil mnogo škode. V hmeljišcih je polomil že napeljane trte, tako da so morali hmeljarji ponovno napeljevati na novo pognale trte.

Rast je močno zaostala in tudi izgled rasti je zelo slab, na kar pač vpliva hladno vreme.

Zaradi sigurnosti so do 20. maja že dvakrat preventivno škropili proti peronospori.

...V NEMČIJI

Hallertau

Ponoči od 2. do 3. maja je padlo le malo dežja. Osvežil je samo mlade poganjke in orosil zemljo. Vendar se je ozračje toliko ohladilo, da je nastopila

slana in je temperatura padla do — 4° C. Dne 25. aprila je začel pihati topel in suh veter, ki je trajal od 26. 4. do 2. 5. s povprečno temperaturo 14° C, ki je dosegla maksimum 28° C dne 2. maja. V tem času so hmeljarji napeljevali žico. Zgodaj rezana hmeljišča imajo že 15 cm dolge poganjke. Na splošno pa je hmelj v tem času šele odganjal. Na vršičkih poganjkov se poznajo poškodbe zaradi suhega vetra in močne temperaturne razlike. V nekaterih hmeljišcih delajo občutno škodo ogrci majskega hrošča. Ti so prilezli iz globine pod površino zemlje in objedajo iz štorov pognane mlade poganjke, tako da se ti v veliki meri sušijo.

Po rezi in napeljevanju žice so vsa hmeljišča med vrstami dobro pobranali, da s tem preprečijo nepotrebno izhlapevanje vlage in uničijo že v kali plevel.

Kakor v aprilu je bilo vreme tudi v maju zelo nestanovitno, hladno z deževnimi dnevi. Zelo topel je bil 5. maj in naslednjega dne je temperatura za ta čas močno narasla, saj je dosegla 24° C. Noči so pa bile tudi v maju zelo hladne, saj je padla temperatura

pod -2°C . Večje škode slana ni napravila. Zaradi nizkih temperatur so rastline v rasti močno zaostale. Do 23. 5. so v Wolnzachu namerili 44,1 mm dežja.

Hmelj so začeli napeljevati že 5. maja. Prvo čiščenje in napeljava sta se končali v prvi polovici meseca. Tudi peronosporo so opazili na mladih poganjkih in priporočajo čimprejšnjo škropljenje.

Že več let jim dela škodo v hmeljiščih mala sivozelena gosenica. Odgrizne namreč vrhove mladih poganjkov. Vendar se v takšnem številu kakor letos še ni pojavila. (Tudi v naših hmeljiščih, predvsem na peščenih zemljah, se je letos močno pojavila.)

Sedaj v maju so opazili, da je na tistih hmeljiščih v Hallertauu, ki zadnje čase niso bili škropljeni z gama preparati, škoda mnogo večja. Absolutno učinkujočega sredstva proti ogrcem ne morejo uporabiti. Kjer nastane še občutna škoda uporabljajo tekoča gnojila ali tekoče gama in ester preparate (lindane, fosferno).

V zelo zgodaj rezanih hmeljiščih je dosegel hmelj že višino 1,5 m, tako da so začeli z osipanjem že v zadnji tretjini maja.

V splošnem pa je razvoj hmeljske rastline za celih 14 dni v zaostanku.

Hersbrucker Gebirge

V zadnji tretjini aprila je bilo zelo hladno, posebno so bile mrzle noči, da je nastopila sedemkrat slana. Zaradi tega ni čudno, da je hmelj v rasti močno zaostal. Dne 29. aprila pa je nastopilo toplejše vreme z visoko letno temperaturo od 29°C do 30°C . Hmelj je začel močno poganjati, tako da so morali hmeljarji hiteti z napeljavo žice. Prvi poganjki so kazali močan in zdrav izgled. Po tretjem maju pa je bilo vreme zelo nestanovitno. Na splošno je bilo hladno, neprijazno, z deževnimi dnevi. Do 20. maja je bilo 12 deževnih dni. Razvoj hmeljske rastline je bil zelo slab in je rastlina bledorumen barve. Tudi čiščenje je zaradi slabega vremena močno v zaostanku. Že pred napeljavo so se pokazali prvi okuženi poganjki po peronospori. Hmeljarji so bili opozorjeni naj škropijo takoj po prvem privezovanju.

Ogrci majskega hrošča so napravili v nekaterih hmeljiščih mnogo škode, ki so jo opazili šele pri odkopavanju hmelja. Poškodovana mesta so morali zasadi z novimi sadeži. Precej hmelja je preko zime tudi strohnelo.

Jura

Z obrezovanjem hmelja so končali zaradi dolge zime in slabega vremena šele 20. aprila. Jesensko deževje in mila zima sta težko zemljo zbila in otežkočila odkopavanje hmelja. Na splošno je hmelj dobro prezimil. Voluhar je ponekod napravil precejšnjo

škodo. Zadnja slana je bila 3. maja in so sledile tople noči z dnevno temperaturo do 25°C . Ponoči od 6. na 7. maj je bilo izdatno deževje z nevihto. Hmelj je začel močno in enakomerno poganjati, tako da so ga s 15. majem začeli čistiti in le redka hmeljišča so dosegla oporo. Nekateri starejše oslabiljene nasade so izkrčili.

Slabo vreme ni ugodno vplivalo na razvoj hmeljske rastline. Hmelj je v zaostanku za tri tedne. Zaradi močne in pogoste slane se vrhovi hmelja pri napeljavi zelo radi lomijo. Do 22. maja je hmelj dosegel povprečno višino pol metra.

Škodljivci in bolezni se niso pojavili. Interesantno je, da tudi bolhačev ni bilo oziroma so zelo redki v primerjavi s prejšnjimi leti.

Tettang

Zaradi slabega vremena se je vegetacija močno zapoznila. Okrog 5. maja se je začelo prvo čiščenje in napeljevanje hmelja. Gnojenje hmeljišč se vrši po izkušnjah zadnjih let, mnogo bolj se gleda na izboljšanje kvalitete kakor na višino pridelka. V prvi polovici maja je rast močno zaostala in nikakor ne odgovarja povprečju srednjih let. Kar se tiče dežja je bilo v maju namerjenega 85 mm, kar odgovarja 25-letnemu povprečju, nasprotno pa so dnevne in nočne temperature znatno pod normalo. Posebno okrog 20. maja je bila temperatura okrog 0°C in tudi podnevi naraste redko preko 10°C . Zaradi nizke temperature je rast počasna. Zgodaj rezani hmelji so komaj 1–2 m visoki, pri pozno rezanih pa je šele prvič očiščen. Od rasti hmelja v zadnji tretjini maja je odvisna letošnja letina. Premrzlo je tudi škodljivcem, bolhačev in rdečega pajka skoraj ni opaziti.

Rottenburg—Herrenberg—Weilderstadt

Hladno vreme z močnim vzhodnim vetrom je trajalo do 28. aprila. Po tem času je nastopilo toplejše in sončno vreme. 2. maja je padlo malo dežja, ki je osvežil iznikle poganjke, malo orosil zemljo, medtem ko močnejšega vpliva na spremembo vremena ni napravil. Po nekoliko toplih dneh so zdravi sadeži močno odgnali, medtem ko po plesni napadeni v rasti močno zaostajajo. Napeljava žice je bila do maja končana. Ker je v maju temperatura zelo padla, je rast v velikem zaostanku. Temperatura je bila ponoči okrog 0°C in do 22. maja 4-krat izpod 0°C . Padavin je bilo malo in pogosti vetrovi so še poslabšali izgled hmeljišč. Zaradi hladnega vremena je napeljevanje trt zelo otežkočeno, ker se vršički radi lomijo. Izdatne padavine in izboljšanje hladnega vremena bi v kratkem popravilo situacijo hmeljišč.

Prvo škropljenje so opravili že do 22. maja.

Inž. Kač Lojze

Bodimo bolj uvidevni

Vsako leto prinaša poljedelcu, zlasti pa hmeljarju svoje posebnosti. Letine so si tako malo podobne, da si je sploh nemogoče ustvariti kakšne dokončne zaključke, na podlagi katerih bi lahko usmerjali svoje delo oziroma produkcijo. Ko smo v lanskem letu s strahom pričakovali dozoritev hmelja, je bila večina hmeljarjev prepričana, da bo letina slaba in da bo hmeljski pridelek pod povprečjem. Presenečeni pa smo bili, ko se je naša presoja obrnila nam v srečo in seveda tudi v korist. Pridelali smo več hmelja kot smo si sploh mogli misliti. Pa tudi kakovost je prišla do veljave, pa čeprav je bilo leto deževno in ni kazalo, da bi lahko dosegli večji uspeh.

To bi bila ena ugotovitev. Vsekakor pa je treba precejšen del uspeha pripisati hmeljarjem, zlasti tistim, ki so vložili mnogo truda in prizadevnosti s tem, ker so hmeljišča skrbno obdelovali in tudi škropili, kolikor je bilo potrebno. Ni jim bilo treba biti tega žal; svoje plačilo so dosegli. Kakor vedno, pa tega niso dosegli tisti hmeljarji, ki nekoliko prepovršno jemljejo takšne ukrepe. Po navadi prepuščajo svoja hmeljišča bolj srečnemu naključju, ki ga kdaj pa kdaj tudi povzročijo naravni činitelji, kot pa svojim osebnim prizadevanjem. Vse to se jim seveda povečini maščuje, ker ne dobijo tega, kar bi pravzaprav zaslužili. Zelo malo pa je takšnih, ki bi jih takšne iz-

kušnje izučile. Leto je v takih primerih tako dolgo, da na svoje napake pozabijo.

Hmeljska rastlina je zelo čudovita. Najbrž še ni tako naprednega hmeljarja, ki bi vsako leto ne ugotovil nekaj novega, nekaj takšnega, kar ga spravlja v dvome in presenečenja. Tu ni ničesar dokončnega. Vse je v oblasti narave, ki si po svoje kroji rast in pogin. Mi smo le spremljevalci dogajanja. Če znamo eno ali drugo stvar izkoristiti, je prav za nas, v nasprotnem primeru pa seveda v škodo.

Mislim, da je večino hmeljarjev letos presenetil pojav bolh. Bolho poznamo že desetletja kot enega izmed živalskih škodljivcev hmelja. Vemo tudi, da niso posebno odporne. Eden, dva hladna dneva sta jih odgnala. Če pa jih je zalotil dež, potem so se za vedno poslovile. Letos je bil drug primer. Bolhe so nastopile takoj ob začetku vegetacije in jih ni pregnalo ničesar. Imeli smo precej deževnih dni z nizko temperaturo, imeli smo tudi slano. Bolhe so vzdržale ko še do letos ne. Mnogi hmeljarji so prašili z zaščitnimi sredstvi. Kot pravijo, uspeha niso dosegli. Za dan, dva, so se umaknile, potem pa ponovno pojavile. In v hmeljiščih jih imamo še danes. So sicer v manjših množinah, vendar hmelju še vedno ovirajo razvoj. Letos so napravile po nekaterih hmeljiščih veliko škodo. Nekatere nasade so skoraj uničile.

Drugi zanimiv primer so hmeljske stenice. Pred desetletji jih je bilo toliko, da je po rastlini kar mrgolelo. Najbolj jih je človek zaznal po tem, ker so ga pri trebljenju ličinke ogridle. Danes jih ni več, saj opaziti ne. Kako bi si to razlagali? Morda so jih pregnale vremenske prilike, lahko pa tudi drugi činitelji, ki jih zemljani ne moremo poznati. Žal nam za njimi seveda ni.

Ta dva pojava in še pojav peronospor so za vsakega hmeljarja izredno zanimivi. Tembolj, ker se škodljivci v posebnih primerih pojavljajo, pa zopet izginjajo. Pred tridesetimi leti smo peronosporo komaj poznali. Posebne škode nam ni delala, zato takrat tudi nismo škropili. Dandanes pa je stvar obratna, peronospora je postala najbolj nevaren škodljivec hmeljske rastline.

Če vzamemo vse te pojave v hmeljski proizvodnji skupaj, nam postane razumljivo, da vplivajo na pro-

izvodnjo hmelja. Z drugimi besedami bi rekli, da vplivajo na to ali bomo pridelali več oziroma manj hmelja. To se pravi, ali bomo gospodarsko dobro ali slabo izšli.

Kot že rečeno, je važno za vsakega hmeljarja, da vse, kar se v hmeljišču dogaja, opazuje in iz tega izvaja potrebne ukrepe. To je lažje tem bolj, ker hmeljar v strokovnem pogledu ni več osamljen in prepuščen sam sebi. Hmeljarski inštitut in strokovnjaki, ki v njem delujejo, mu nudijo vse, kar sam ne obvlada oziroma kar mu ni razumljivo. Za celotno hmeljarstvo je to velik napredek, ki ga razumni hmeljarji cenijo in upoštevajo.

V preteklem času so bili na hmeljarskem področju sestanki hmeljarjev. Na njih so sodelovali hmeljarski strokovnjaki, ki so s hmeljarji obravnavali vsa vprašanja o obdelovanju, gnojenju ter zaščiti rastlin. Ti sestanki so bili v hmeljiščih, kar je sicer novost, vendar najbolj primeren način. Menda še ni tako naprednega hmeljarja, ki bi mu bila takšna strokovna razprava odveč. Nasprotno, opazili smo ne samo zadovoljstvo, temveč tudi veliko zanimanje.

Nekaj pa je človeka na teh sestankih motilo. Namreč to, da je bila udeležba slaba, pravzaprav tako slaba, da ni delala časti našim hmeljarjem. Težko je razumeti, zakaj se nekateri hmeljarji tako izogibajo in nekako branijo takšnih sestankov. Saj bi vendar ničesar ne izgubili, lahko pa mnogo pridobili. To bi jim vsekakor bilo v korist in ne v škodo. Vsak, to je pač v človeški naravi, se oteplje krivice, se brani škode in boji nesreče. Če ti pa nekdo hoče pomagati, ti svetovati, se pravi gospodarsko koristiti, potem pa bi se tega ne bilo treba izogibati. Videti je nekako tako, da si sicer slabega ne želimo, dobrega pa tudi nečemo!

Na teh sestankih hmeljarjev smo torej videli dobre gospodarje in napredne hmeljarje, torej tiste, ki so v hmeljarstvu doma, ki obvladajo stroko in ki sodobno hmeljarijo. Nismo pa videli mnogih, ki bi tako bili potrebni pouka in nasvetov kot lačen kruha.

Tako je bilo letos. Naj bi ob drugi priliki ti hmeljarji le uvideli, da brez znanja ni napredka. In ta napredek pomeni tudi njihovo korist.

Ivan Kronovšek

Kako naj uredimo in pospešujemo poljedelstvo v okraju Celje

Vloga poljedelstva v kmetijstvu okraja je lahko dvojna ali kot glavna panoga ali pa kot osnova za uspešnost drugih kmetijskih panog kot so: obrtno vrtnarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo in živinoreja.

Če naj bo poljedelstvo glavna panoga, mora biti tudi specializirano, bodisi za pridelovanje žit, bodisi za pridelovanje kakšne industrijske rastline ali pa za poljsko vrtnarstvo. Toda specializacija poljedelstva je mogoča le:

1. Če podnebni pogoji optimalno zadovoljujejo pogoje rastline, ki jo želimo gojiti.

2. Če je mogoče obvladati padavinsko, tekočo in talno vodo, da ne bo delala škode.

3. Če je lega njiv ravninska ali vsaj lahko položna, da se more obdelovanje mehanizirati.

4. Če je ornica zadostno globoka in takšnega fizikalnega sestava, da jo je mogoče z razpoložljivimi sredstvi in nekomplikiranimi agrotehničnimi ukrepi razmeroma lahko obdelovati in vzdrževati v primeren kulturnem stanju.

Če naštetih pogoji niso podani, postane specializacija poljedelstva predraga, ker ne prinaša vloženemu trudu, kapitalu in proizvodnim sredstvom sorazmernih

in zadovoljivih dohodkov. V našem okraju je hmeljarstvo najpomembnejša specializacija poljedelstva; precej donosno in važno bi lahko postalo pridelovanje semenskega blaga (krompirja, detelje in travnega semena), ponekod se izplača tudi gojenje oljaric, v bližini konsumnih centrov pa bi se lahko še bolj razvilo poljsko vrtnarstvo in cvetličarstvo. V vseh drugih primerih, če ne upoštevamo samozadovoljiva pritlikava gospodarstva, služi poljedelstvo le kot osnova in pomoč pri razvoju drugih kmetijskih panog.

Znano je, da delimo naš okraj glede na kmetijstvo na tri okolišče, in sicer: na hmeljarski v Savinjski dolini in na obrobni gričevni terasah, na živinorejski na višinah čez 400 m nadmorske višine in na sadjarsko-vinogradniške predele na gričevju med prvima. Medtem ko se naj poljedelstvo v hmeljarskem rajonu še močneje specializira, bo za takšno delavnost v ostalih dveh rajonih bolj malo prilike. Bilo pa bi popolnoma napačno, če poljedelski odseki pri KZ iz živinorejskega ali sadjarsko-vinogradniškega rajona ne bi ravno tako spodbujali svoje člane k raznim specializacijam v poljedelstvu, ki so mogoče tudi v teh predelih. Tako je n. pr. pridelovanje travnih semen mogo-

če v obeh rajonih. Seme detelj bodo bolj uspešno pridelovali vinogradniški okoliši, ki imajo bolj apnena tla, ki posebno godijo deteljam. S pridelovanjem semenskega krompirja pa se lahko uspešno bavijo kmetije živinorejskega rajona, ki imajo primerno višinsko lego. Tudi poljsko vrtnarstvo lahko nudi kmetijam v dolinah med gričevjem ali ob večjih vodah lepe dohodke. Pridelovali bi lahko razne vrtnne korenčnice, zgodnji krompir in druge gomoljčnice, zgodnje in pozno zelje ter druge kapusnice. Vse našteje povrtine v teh okoliših odlično uspevajo in z njimi je trg v naših potrošnih centrih posebno pozimi nezadostno preskrbljen, tako da bi se pridelki brez večjih težav lahko vnovčevali.

V vseh drugih primerih naj poljedelstvo v našem okraju služi le oskrbi družine in živinoreje z voluminoznimi njivskimi in travniškimi pridelki. Pri tem delamo dostikrat velike organizacijske napake, ki zmanjšujejo celotni gospodarski uspeh kmetije, poleg pa povzročajo več nepotrebnega dela in truda. Zato ne bo odveč, če tudi o njih podrobneje razpravljamo.

Če smo se namreč odločili, da naj bo glavna pridobitna panoga kmetije živinoreja ali sadjarstvo ali vinogradništvo, potem ne smemo naše gospodarske in fizične moči obremenjevati z manj donosnim delom v poljedelstvu. Predvsem moramo reducirati poljedelstvo le na potrebe družine in na one rastline, ki na kmetiji dobro uspevajo, in na zemljišča, ki pri dobri obdelavi in skrbni oskrbi posevkov dajejo nadpovprečne pridelke. Izločiti moramo od pridelovanja vse one rastline, ki so se izkazale kot nesigurne v donosnosti, ali katerih pridelovanje v naših prilikah ni rentabilno. Ono, kar smo se odločili še gojiti, pa naj bo oskrbovano v vsakem pogledu čimbolj intenzivno, da bosta pridelek in rentabilnost čim večja, odnosno zadovoljiva. To pomeni, da se naj oskrba družine prenese, če ne dejansko, pa vsaj po načinu obdelave, na domači vrt in poljsko vrtnarstvo, pri pridelovanju pa se naj uporabljajo najboljše sortna semena in najuspešnejši agrotehnični ukrepi. Na reducirani površini za pridobivanje ljudske hrane moramo torej pridelati več, bolj okusno, bolj raznovrstno in zato bolj zdravo hrano za družino. Kar pa se nam ne izplača pridelovati, moramo kupovati iz dobička, ki ga nam daje glavna panoga. Zato tudi njej posvetimo v prvi vrsti vse naše umstvene, fizične in materialne sposobnosti.

Po takšni redukciji nam bo ostalo več zemljišč za zasaditev glavne panoge odn. za pridelovanje krm-skih rastlin. Dostikrat bo šele po taki temeljiti preobrazbi poljedelstva mogoče smotrno urediti sadovnjake, odn. travnike in pašnike in s tem izboljšati sadjarstvo in živinorejo.

Reduciranje poljedelstva v kmetijskih obratih, ki niso specializirani za intenzivno gojitev poljskih rastlin za prodajo, sprošča dosti delovne sile za drugo delo na kmetiji. Posebno bomo ta cilj dosegli, če bomo pri redukciji poljedelskih rastlin in površin upoštevali, da zadržimo od okopavin predvsem one, katerih oskrbovanje moremo najlažje mehanizirati in s tem zmanjšati potrebe po delovni sili. Med takšne okopavine spadata pri nas nedvomno krompir in presajena krmna pesa, saj nam omogoča popolno mehanizacijo oskrbe pri krompirju že eno edino orodje, namreč ogradnik ali vsedel. Z njim lahko opravimo vsa oskrbovalna dela hitro in z najmanj delovne sile ne samo pri krompirju, temveč tudi pri drugih okopavinah. Zato spada to orodje s pripadajočimi dodatnimi deli med ona, ki bi ga naj nabavila vsaka KZ v zadostnem številu, da ga bo mogla posojati svojim članom. Če tega orodja trenutno ne bi bilo v trgovini, moramo z nenehnim povpraševanjem prisiliti trgovino na veliko, da ga na kateri koli način nabavi.

Koruza je okopavina, ki se je že pred to vojno izkazala kot nerentabilna v naših prilikah, če nismo dosegli donosa od 2200 do 2500 kg zrnja na ha. Toda tudi pri tem donosu je bila rentabilnost v večini primerov dosežena šele takrat, če smo vsaj dva okapanja mogli izvršiti z vprežnimi okopalniki. Čim smo okapanje izvrševali ročno, torej z motikami, je bila rentabilnost šele pri višjem donosu od 25 mq zrnja na ha. Jasno je, da ni treba poudarjati, da je dandanes rentabilnost pridelovanja koruze pri nas še bolj pereč problem, kot je bil nekdanj, tako da lahko trdimo, da pridelček ne more poplačati vloženega truda in kapitala povsod tam, kjer moramo zaradi hribovitosti ali drugih okolišnosti koruzo še ročno okapati.

V vinogradniških gospodarstvih je koruza razen tega dostikrat vzrok, da zamujajo pravočasno škropljenje proti peronospori ali pa katero od drugih važnih oskrbovanj vinske trte. Zato naj bi ta gospodarstva sejala koruzo samo na takšnih njivah, kjer bodo mogla hitro, to je vprežno okapati in uničevati plevel. Desetletni načrt za naš okraj predvideva postopno omejevanje pridelovanja koruze predvsem v predelih s specializiranim poljedelstvom (hmeljjarstvo) in v vinogradniških okoliših. Zato je prav, če tudi poljedelski odseki pri KZ posvetijo omejitvi odn. razumni gojitvi koruze primerno pozornost pri pospeševanju poljedelstva.

Pri nas se je nekako udomačilo mnenje, da je potrebno omejiti pridelovanje krušnih žit, češ da to ni rentabilno ter ga je potrebno prepustiti Vojvodini, Sremu itd., kjer baje podnebje in zemlja bolj prijeta krušnim žitom. Če pa proučimo gospodarske načrte v teh pokrajinah, bomo ugotovili, da predvidevajo omejevanje pridelovanja krušnih žit, zato pa povečanje gojitve koruze, češ, da je ta glavna rastlina njihovega poljedelstva. Ta okolnost nam nalaga gotovo opreznost, da ne omejujemo preveč pridelovanja žit. Pa tudi drugi preudarki govore za to. Če pridelajo, po statistiki, v Vojvodini na ha povprečno več pšenice kot pri nas, je to pripisati temu, da tam nimajo tolikšnih razlik v kakovosti njiv kot pri nas. Naši povprečni hektarski pridelki na pravih pšeničnih tleh celo prekašajo povprečne pridelke na enakih v Vojvodini! Pač pa pri nas sejejo opravičeno ali neopravičeno dosti pšenice na zemljah, ki njej ne godijo in zato je naše povprečje manjše od vojvodinskega. Če pa bomo določili žitom pravilno mesto v kolobarju, izbrali prikladne sorte, primerno gnojili in razširili setev s stroji, tudi celotni povpreček donosov v našem okraju ne bi smel zaostajati za vojvodinskim.

V našem okraju smo do sedaj sejali 23,4 % krušnih in 14,3 % krmnih žit, skupno torej 37,7 % od orne površine. Delež, ki ga zavzemajo žita je torej skromen ali vsaj normalen za poljedelstvo, ki ni specializirano za žitarstvo. Zato predvideva desetletni načrt, da se naj pridelovanje žit nekoliko razširi, predvsem pri krmnih, in sicer le v intenzivnejših vinogradniških obratih. Omenili smo že, da naj bi vinogradniška gospodarstva omejila pridelovanje koruze, zato pa naj bi sejali več žit. Ta razlika v zmanjšanju sejanja koruze in povečanju sejanja žit naj bi znašala ca. 8 %.

Ko so sestavljali za desetletni načrt razmerje posameznih poljedelskih posevkov v našem okraju, so predvideli, da se naj dosedanji delež krmnih rastlin poveča od 19,8 % na 26,1 %. Največje povečanje naj bi nastopilo seveda v živinorejskem okolišu, in sicer od 21 % na 36 %, ker pač ni mogoče intenzivirati živinoreje, če s krmnim rastlinam na njivah ne izenačujemo naravno, toda znatno kolebanje pridelkov sena v posameznih letih. Iz istega vzroka je tudi predvideno povečanje pridelovanja krmnih rastlin na njivah v hmeljarskem rajonu od sedanjih 24,9 % na

bodočih 33,3 %. To povečanje je tudi logično, če pomislimo, da se bo po regulaciji Ložnice in drugih pritokov Savinje precej travnikov na dosedanjem poplavnem področju lahko spremenilo v njive. S tem bi se lahko občutno zmanjšala krmska baza živinoreje, kar bi gotovo imelo za posledico zmanjšanje števila živali, če se ne bi na njivah poskrbelo za zadostno krmo. Hmelj kot intenzivna kultura nujno zahteva več gnoj in s tem tudi število živali.

V sadjarsko-vinogradniškem rajonu naj bi v tipičnih vinogradniških obratih ostalo isto število živali kot do sedaj in zaradi tega tudi isti delež krmnih rastlin na njivah. Pač pa bi se naj ta delež povečal od 17,4 % na 21,2 % v sadjarsko-živinorejskih obratih, saj bo intenzivno sadjarstvo zahtevalo več gnoj ter bodo morali takšni obrati rediti več živine.

V vseh rajonih in pri vseh tipih gospodarstev pa je potrebno posvetiti največjo pozornost povečanju donosa travšč. Tukaj čaka poljedelske odseke pri KZ zelo hvaležno delo, ker ravno na travščih lahko najprej pokažejo uspehe, ki jih dosežemo z zelo enostavnimi ukrepi, to je z izdatnejšim in strokovno pravilnejšim gnojenjem po morebitno potrebnem osušenju ali apnenju travšč.

Sedaj, ko smo nekako pregledali, kakšno vlogo naj bi imelo poljedelstvo v kmetijstvu okraja, lahko pridemo na probleme obdelave zemlje. Ta mora biti predvsem strokovno pravilno načrtana, izvedena pa s čim manjšimi stroški, pravočasno in z najmanjšo izgubo časa, sicer pridelovanje ni rentabilno odn. je v oviro in breme glavni panogi, če je poljedelstvo v obratu le pomožna panoga.

Če hočemo obdelavo zemlje strokovno pravilno izvajati, moramo poznati zemljo svojih njiv. Nas poljedelce zanima predvsem le oni del zemeljske skorje, ki je prepleten s koreninami rastlin, ki jih gojimo. Ta zemlja je nastala iz prvotne kamenine ali nanesene matične snovi pod vplivom podnebnih činiteljev, dalje rastlinstva, ki je prvotno na njej rastlo in končno po tem, kako je človek to zemljo pozneje obdeloval, gnojil, zasejaval ali sicer izkoriščal. Na globokih ravninskih zemljah, kjer ne nastopa odplakovanje zemlje po vodi, matična snov pri preobrazbi njivske zemlje nima odločilne vloge, ker jo je že prekrila debela plast obdelane zemlje. Tam so podnebje, rastlinstvo in delavnost človeka glavni činitelji pri nadaljnjem izoblikovanju ornice. V hribovitih predelih, kjer sta izpiranje in odnašanje prsti neprimerno močnejša, pa se živa zemlja nenehno na novo ustvarja in zato je matična snov stalen in važen činitelj za obarovanje obdelane zemlje. V teh zemljah je tudi delo človeka mnogo bolj odgovorno in težavno, ker pač mora uporabljati pri obdelovanju tudi ukrepe, s katerimi bo preprečil izpiranje odn. bo pospeševal preobrazbo matične snovi v prst. Kot primer navajam dokazano spoznanje, da so mnoge ornice v nagnjenih legah zato tako plitke, ker človek ni skrbel za stalno in postopno poglobljanje brazde. Posledica tega je, da lahko na takšnih njivah gojimo le še rastline s plitkimi koreninami (žita, koruza, trave) ter pravilno kolobarjenje posevkom na njih sploh ni več mogoče. Če torej hočemo na takšnih zemljah zvišati donose, ne zadostuje samo povečati gnojenje in slično, temveč moramo skrbeti tudi za primerno globino ornice s postopnim poglobljanjem brazde. Zemlja, ki jo izkoriščamo v poljedelstvu, naj ima naslednje plasti: ornico z ugodnico in negodnico, živico z zaprano plazino in nezapranim delom in končno mrtvico, ki od korenin ni izkoriščena in v kateri primanjkuje tudi vseh živih bitij.

Najvažnejša plast je seveda ornica, ker v njej nudimo rastlinam potrebno hrano in v njej naj bi jim bila na razpolago tudi večina potrebne vode. V tej

plasti se razvijajo drobne in lasne korenine. Tu je torej največja intenzivnejša življenja bakterij, ki napravijo to plast šele godno. Z raziskovanji je ugotovljeno, da takšna godna zemlja lahko seže v globino največ 20—22 cm in še to le v primeru, če je reakcija zemlje ugodna za razvoj bakterij in če ogljikov dvokis, ki se ustvarja v zemlji zaradi dihanja rastlin in drobnoživk, lahko neovirano izhlapeva. V zemlji naj ne bi vsebina ogljikovega dvokisa bila večja od 2—3 %, sicer se začnejo rastline dušiti. To pomeni, da mora biti prežračnost te plasti čim boljša tudi takrat, če posejemo večletne rastline kot so: detelja, lucerna ali deteljno-travne mešanice, ki, dokler rastejo, zemljo precej zgostijo in napravijo manj zračno. Godnica je v težkih zemljah zelo plitka in navadno ne seže do 20 cm v globino. Če je oranje globlje, nahajamo v spodnjem sloju že negodnico.

Če orjemo globlje od 20—22 cm, obdelujemo zemljo, v kateri je število bakterij in korenin že zelo zmanjšano. Zato je tudi njihovo sodelovanje pri ustvarjanju mrvičavosti zelo šibko in zato tudi v nižjih slojih ni več pogojev, da bi mogli zemljo napraviti godno. Pravilno je torej, če strnišče, hlevski gnoj in druga gnojila zaoravamo le tako globoko kot seže godnica. V zemljah s plitko godnico pa že pri vsakem malo globljem oranju vnašamo gnojila tudi v negodnico ali celo živico. Pri takem oranju negodnico ali celo živico izorjemo na površino, godnico pa pokopljemo pod njo. S tem postopkom vedno poslabšamo življenjske pogoje rastlinam, in sicer različno močno, kakršna je pač vrsta zemlje in kako smo jo do takrat obdelovali. Najmočnejše to storimo v kisljih tleh, ker kislost povzroča razpadanje drobnih zemeljskih mrvic, ki se na to zalijejo. Rast rastlin v teh primerih ne ovira samo otrdela plazina živice, temveč tudi zalizana negodnica ali celo godnica.

V sloju zaprane živice (plazine) se sesedajo drobni delci zemlje kakor tudi v deževnici raztopljene hranilne snovi in druge snovi, ki jih ponikajoče padavine prinašajo. Če je izpiranje humusnih snovi znatno, se meja med ornico in živico zabriše, ker postane tudi živica temne barve. Zaprana živica nudi rastlinam zelo poslabšane življenjske pogoje, saj vsebuje prav malo kisika, zato pa več ogljikovega dvokisa, v primerjavi z ornico. Še slabši so seveda pogoji v nezaprani živici. Ker korenine zaradi zbitosti zemlje in drugih ovir vedno težje prodirajo v zemljo, jih je tudi vedno manj, dokler končno sploh ne izginejo, ko pridejo do mrtvice.

Najboljši znak, ali je bila zemlja pravilno obdelana in ali je bil tudi kolobar posevkov srečno izbran, je, če so ineje med posameznimi sloji ornice, živice in mrtvice čim bolj zabrisane, tako da je sloje težko razločiti. Takšno stanje pa je mogoče doseči le s čim bolj različno obdelavo zemlje v posameznih letih, kar pomeni, da moramo uporabljati le tista orodja in načine obdelave, ki najbolje pripravijo zemljo za specifične potrebe posameznih rastlin v kolobarju.

Razne vrste rastlin namreč različno globoko razvijejo korenine, s katerimi črpajo hrano, pa tudi različno globoko poženejo one korenine, s katerimi dovajajo vodo iz globin. Če se držimo načela, da je potrebno zemljo vedno le tako globoko orati, kakor je predhodni posevek segel s svojimi drobnimi koreninami, bomo tudi pravilno obdelovali zemljo, ker ne bomo nikoli izoravali negodnice ali živice. To pravilo velja seve le za zdrave in nepokvarjene zemlje. Ne moremo se pa po njem točno ravnati v bolanih, kisljih ali pa pokvarjenih, posebno pa ne v legah, kjer je izpiranje zemlje znatno. V teh zemljah so potrebni zdravilni in obnovilni ukrepi, za katere je značilno, da jih moramo vedno le postopoma izvajati in skozi daljšo dobo.

Bolane zemlje imenujemo tiste, v katerih je zaradi njihovega sestava otežkočeno življenje drobnoživk in ki so zaradi tega zbite in neprezračene, slabo vpijajo vodo, nimajo ustrezne grudičavosti, temveč so več ali manj grobo strukturne ali celo brezoblične, kadar so mokre, čim pa se osuše, globoko razpokajo in napravijo velike in trde kepe. To so težke glinaste ilovice ali celo ilovnate gline in čiste gline. Na takšnih zemljah tudi visoke trave ne rastejo prav in jih lahko izkoriščamo le kot pašnike ali kot gozd. S temi zemljami se mučiti in jih izkoriščati kot njive je vedno nerentabilno in današnja znanost tudi ne pozna načina za njihovo ozdravljenje, ki bi bil toliko učinkovit in v splošni praksi rentabilno izvedljiv, da bi ga mogla s pridom priporočiti.

Sorazmerno zelo veliko imamo pri nas pokvarjenih zemelj, ki jih je človek z nepravočasno ali pomanjkljivo obdelavo pokvaril v njenih fizikalnih lastnostih kakor so: drobnogrudičavost, luknjičavost in prezračenost, sposobnost za vpijanje in oddajanje vode, sposobnost zagrevanja in ohlajevanja. Pri vseh grehah, ki jih napravimo pri obdelavi, je menda poglavitni: obdelovanje v preveč mokrem stanju. Ta greh napravijo največkrat oni gospodarji, katerim je vsak drug opravke bolj važen kot pa pravočasno, temeljito obdelovanje zemlje ali pa oni, ki ne menjujejo posevke po dobro premišljenem in njihovi zemlji prilagojenem kolobarju. Zdravilo v takšnih primerih je samo eno: sprememba vrstitve posevkov v kolobarju. To zdravilo naj omogoči, da bomo zemljo mogli preorati in pripravljati za jesensko setev predno nastopi deževna doba oziroma, da bomo temeljno obdelovanje mogli izvršiti pred zimo ali v zimi, tako, da bo odpadla vsaka temeljna obdelava spomladi. Da bi odpravili nepravočasno in premokro temeljno obdelavo njiv, naj bi poljedelski odbori pri KZ s primerno propagando opozarjali svoje člane na škodljivost takega ravnanja z zemljo in jim pomagali s tem, da jim priporočajo boljše kolobarje. Seveda pa morajo odseki najprej ugotoviti kateri kolobarji so za njihove pogoje najpripravnější. Kmetijski strokovnjaki jim bodo pri tem odgovornem delu gotovo radi svetovali in pomagali.

Nadaljnja napaka, ki jo mnogi delajo, je pretirana dodatna obdelava zemlje z orodji ali pa tudi z motikami pred setvijo. Navadno je to neizbežni greh po prej omenjenem poglavitnem grehu, to je oranju premokre zemlje. Ko se brazda takšnega oranja posuši, se napravijo iz nje trde kepe, ki jih nato skušamo z orodjem zdrobiti. Vedeti pa moramo, da vsako drobljenje zemlje, pri katerem pride železo neposredno v stik z osušeno zemljo, povzroča zalizanje zemlje, in sicer najprej na površini, v hujših primerih pa tudi na dnu ornice. Železo namreč ostrga ali odkruši od večjih grud, obenem ko te grude zdrobi na manjše kose, dosti drobnega zemeljskega prahu. Če ta prah ostane na površini, oblikuje po dežju, pa tudi že po izdatnejši rosi, ko se osuši na soncu, trdo skorjo, ki preprečuje prezračenje zemlje in s tem odstranjuje karbondioksid, ki so ga rastline in bakterije izdihale, zemlja pa postane zadušljiva za rastlino in te seveda slabo napredujejo. Če pa pade ta prah med razkosane grude, ga ponikujejoč dež izpere in taloži v godnici ali negodnici, ki postane zalizana in zbita, da korenine v njej težko rastejo in skozi njo prodirajo v globino. Pri nas se na ta način vsako leto pokvarijo zelo velike površine zemlje, in sicer skoraj vsa nekoliko težja zemlja, ki je zasajena s koruzo, če ni zadostno oskrbljena s humusom.

Mnogi mislijo, da je potrebno za setev koruze njivo tako lepo pripraviti, kot to delamo za žita in drugo drobno seme. Zato oranje prevečkrat branajo pred setvijo ali pa z motikami razbijajo grude. Če koruzo sejemo pod motiko v jamice, večja grudavost

ni nobena ovira, pa tudi ko koruza že raste, se z nepravilnim okapanjem močno kvari zlog zemlje. Pri nas namreč poznamo samo en način borbe proti plevelu, t. j. izkopati oziroma izrjavati ga. Sodobno poljedelstvo pa skuša enoletni plevel uničiti že predno se pojavi z večletnim branjem, ritjem itd. Če pa je pravi čas zamujen, ga ne uničuje z okapanjem, temveč s spodrezavanjem, dokler še ni prevelik. Uporabljajo stroje, ki gredo v zemljo le 3 do 5 cm globoko in z ostrimi noži plevel prerežejo tik ob prehodu korenin v steblo. Če uničujejo plevel ročno, uporabljajo lahke in široke toda neostre, motike ali grabljice, s katerimi se ne koplje, temveč strga v zemlji 3 do 5 cm globoko in plevel spodrezava. Ker pri nas tega načina obdelovanja koruze ne poznamo, zato zapuška koruza zemljo od vseh naših njivskih rastlin v najbolj slabem fizikalnem stanju. Ozimine, če jih sejemo za koruzo, nam s pičlimi pridelki najbolj predočijo, do katere stopnje se nekatere zemlje lahko pokvarijo z nespametno obdelavo. Naloga poljedelskih odsekov bi torej bila priporočati sodobno uničevanje plevela.

Tretja velika neprilika, s katero se borimo pri obdelavi zemlje, je kislost zemlje. Tudi drugod po svetu povzroča kislost zemlje veliko škodo. Zato v kmetijsko naprednih državah ni gospodarja, ki ne bi dal od časa do časa preiskati svoje zemlje vsaj glede kislosti, če ne tudi glede bogastva rastlinske hrane. Kislost ne zmanjšuje samo pridelke in napravlja gnojenje manj učinkovito, temveč povzroča večje produkcijske stroške in zelo otežuje obdelovanje zemlje. Preveč kislja zemlja sploh ne more postati godna, ker v njej ne morejo uspevati koristne drobnoživke. Zato so dostikrat neučinkovite vse materialne in druge žrtve, ki jih vlagamo. To spoznanje počasi prodira v zavest naših poljedelcev, vendar še veliko prepočasi. Tu čaka poljedelske odbore KZ lepa in hvaležna naloga, da s propagando za preiskovanje zemlje obvarujejo svoje člane večje škode in jim pomagajo pri ozdravljenju njihovih njiv, bodisi z apnenjem, bodisi z organiziranjem skupnega osuševanja zamočvirjenih površin.

Zadnja velika napaka naše obdelave zemlje je v tem, da uporabljamo orodja, ki sta jih čas in potreba že prehitela, tako da smo daleč zaostali za sodobnim poljedelstvom drugod. Naš kmet še danes obdeluje zemljo z enakimi plugi in branami kot pred 100 leti. Sodobnega načela, da ni vedno koristno zemlje le preobračati z oranjem temveč da kaže oranje v določenih okoliščinah zamenjati z ritjem ali globokim rahljanjem, še naš kmet ne pozna. Seveda tudi ne upošteva pri nabavi novih plugov kako naj bo sodoben plug zgrajen, da bo lahko služil za obe vrsti obdelave. Ponekod kmetje še vedno kupujejo zastarele kovaške pluge, ki omogočajo le preobračanje zemlje ne pa tudi globoko rahljanje. Grebače za globoko rahljanje poznajo le nekatera večja državna posestva, medtem ko naj bi jih imeli kot priključke tudi vsi traktorji pri KZ. Grebače, ki se lahko pričvrstijo na gredelj spreznega pluga kot nadomestni del, naša praksa sploh ne pozna.

Najbolj žalostno je stanje glede bran. Površinska obdelava polj za setev je pri nas na splošno zelo pomanjkljiva, posebno, če upoštevamo, da v jeseni le redko kdaj pustimo oranje, da se sesede pred setvijo ozimin. Ta pomanjkljiva obdelava se najbolj maščuje pri ročni setvi, pri kateri seme neenakomerno in pregloboko pade v zemljo. Pri strojni setvi nas vsaj stroj prisili k skrbnejši pripravi, ne pa razumevanje za potrebe posevka. Če pri nas razmeroma malo sejemo s sejalniki, je ravno pomanjkanje bran temu krivo. Zato bo potrebno poprej propagirati nabavo bran in šele potem sejalnikov. Orodje, ki ga najdemo na naših kmetijah pod imenom brana je vse prej kot to. Lahko

bi ga imenovali neke vrste grebač, ker njegovo delo, ki ga opravlja, ni drobljenje grud in poravnavanje površine, temveč raztrganje brazd, globinsko rahljanje zemlje in izruvanje grud. Zato so tudi njegovi zobci dolgi in naprej zakrivljeni. Prava brana pa ne izkopava grud iz nižjih slojev, temveč z gostimi ravnimi ali nazaj usločenimi zobci z udarci razbija grude na površini in obenem površino ravna. Zato so brane večdelne, da to svoje delo lažje in temeljiteje opravijo. Za razbijanje grud razne velikosti uporabljajo seveda različno težke brane. Vsaka kmetija potrebuje vsaj srednje težko in lahko, medtem ko naj bi imel težke brane strojni odsek pri KZ, da jih po potrebi lahko posoja članom.

Vmesno delo med plugom oziroma grebačem za globoko rahljanje in brano naj bi opravila vlača, ki je pri nas zelo malo uporabljena. To je prvo orodje, ki ga naj kmet spomladi uporabi na zimskem oranju. Njeno delo je poravnavanje površine, omogočanje, da se zemlja hitreje segreje in osuši za setev jarin, zaradi tega se hitreje razširijo koristne bakterije in zemlja hitreje postane godna. Uničevanje plevla pred setvijo si brez nje ne moremo zamisliti. To orodje si lahko vsak kmet sam napravi in zato bi bilo prav, da ga da izdelati vsaka zadruga in nato z izposojanjem vlače prepriča člane o izredni koristnosti tega orodja, posebno na težkih zemljah. Ponekod najdemo, da za razbijanje grud uporabljajo lesene gladke valjarje. Kdor tako postopa s svojo zemljo, je velik grešnik, ker če valja vlažne grude, jih samo vtisne v zemljo, če so pa primerno osušene, jih zdrobi v prah in s tem pospeši ustvarjanje skorje ali pa zalivanje godnice, kar je vse nezaželeno in škodljivo. Leseni in železni gladki valjarji so koristni le, če je potrebno pred setvijo zemljo stisniti, ker je preveč prhka, ali pa takrat, če ne moremo več čakati s setvijo, da se oranje naravno sesede. Za razbijanje grud pa služijo težki nazobčani kolustasti valjarji, a njihovo delo je koristno le, če se uporabljajo kadar je zemlja primerno vlažna, da se delo naenkrat opravi. Večkratno valjanje zemljo zbija in je škodljivo. Za kmetije pridejo železni valjarji v poštev le v ravnini ali na lahno položnih legah, ker v hribovitih zahtevajo precej močno vlačno silo.

Vsak poljedelski odsek pri zadrugah bi moral ugotoviti, katere vrste okopalnikov in kakšne motike naj bi se uporabljale v njegovem okolišu. Planeti so za okopavanje okapavin gotovo zelo pripravi. Tudi za spodrezavanje plevla, če nabrusimo nože, so zelo uspešni. Toda, kdor je enkrat sadil ali sejal okapavine z ogrodnikom, ta ga tudi pri oskrbi posevka ne bi hotel pogrešati — torej pri uničevanju plevla ali pri okopavanju in obsipanju. Zato ponovno opozarjamo na izredno važnost, ki jo ima ogrodnik za naše poljedelstvo.

Vsaka kmetija naj bi imela več vrst motik: težke in lahke, zaostrene, okrogle, trapezaste, široke za spodrezavanje plevla, za vrtno delo pa razne motičice. Katere motike pridejo v poštev v posameznih krajevnih razmerah, bi morali preizkusiti in nato priporočati poljedelski odseki pri KZ. Skrbeti bi seveda morali, da jih bo trgovina zadruga imela na zalogi. Motika je lahko velika pomoč pri pravilni negi posevkov, je pa lahko tudi veliki škodljivec, če se za vsa dela uporablja le ena in ista oblika in vrsta. Z njo se danes v naših prilikah najbolj kvari zloženost zemlje in zato naj bi mehanizacija obdelave začela pri njej s tem, da za vsako delo uporabljamo najbolj pripravno obliko in vrsto.

S problemi, ki so v tem članku nanizani, še seveda niso izčrpana vsa vprašanja s katerimi se srečujemo pri pospeševanju in organizaciji poljedelstva. Tem splošnim problemom se pridružujejo še oni, ki jih ima kot svojo posebnost vsak okoliš ali celo posameznik. O teh pa ne kaže razpravljati na široko temveč samo v okviru dotičnega okoliša. Naši kmetijski strokovnjaki prihajajo predavati na zadruga večinoma o vprašanjih, ki si jih sami izberejo in za katere domnevajo, da bodo poslušalce zanimali. Zavedati pa se moramo, da bo njihovo pospeševalno prizadevanje koristno le takrat, če bodo poljedelski odseki izbirali snov za predavanje in če bodo za debato pripravili vprašanja, ki njihov okoliš posebno zanimajo. Prav bi bilo, da ta vprašanja poprej pošljejo strokovnjaku, posebno, če gre za zadeve, ki jih je potrebno šele proučiti ali celo raziskati. Zato je tesno sodelovanje poljedelskih odsekov s poljedelskim odborom pri OZZ v strokovnih in prosvetnih vprašanjih ena od njihovih najvažnejših nalog.

Češkoslovaški hmelj v luči zunanje trgovine

(Po »Brauwelt« št. 22/23-55)

Strokovni časopis »Chmelarství« 1955 št. 1 podaja predavanje inž. J. Vořuba od »Koospola«, ki ga je imel na Akademiji za kmetijsko znanost. Iz predavanja povzamemo naslednje:

Naše napredno hmeljarstvo mora biti garant za proizvodnjo kakovitega hmelja. Nezadovoljiva kvaliteta bi se tudi v izpolnitvi proizvodnega plana odrazila, kar bi vplivalo negativno na renome zateškega hmelja. Zunanja trgovina je proizvajalce opozorila na razne pomanjkljivosti v proizvodnji in slabem ravnanju s hmeljem. Skupaj s Kmetijskim ministrstvom se trudi, da bi temu odpomogla. Potrebno je povedati, da smo v lanskem letu posvetili hmelju mnogo več skrbi in nege, kakor pa prejšnja leta. Toda to še ni dovolj, zato bo treba naslednja leta še bolj pomagati našemu hmeljarstvu s pravilno usmeritvijo hmeljske proizvodnje ter zagotoviti potreben material, posebno pa še mehanizacijska sredstva.

V nekaterih deželah, n. pr. v Angliji, obstoja strogi tržni red, ki proizvajalcem, ki pridelajo več hmelja, kot je to določeno s kvoto, onemogočuje vnovčenje le-tega. Kako dosežejo hmeljarji tako visoke hektarske donose? Bavarski hmeljarji posvečajo nasadom preko vsega leta stalno skrb zato, ker:

a) je proizvodnja hmelja zanje donosna ne samo za eno leto, temveč za daljšo dobo, ki traja najmanj 5 let;

b) je hmeljarstvo specializirano. Hmeljarji gojijo izključno le hmelj oziroma ga prištevajo h glavni kulturi.

c) se proizvajalec trudi, da s pomočjo vseh sredstev doseže najboljšo kvaliteto hmelja.

Specializacijo sodelavcev je potrebno prištevati k najvažnejšim gospodarsko-organizacijskim ukrepom. Inozemski producenti morajo dosegati te uspehe, drugače bi bila njih proizvodnja nerentabilna, kajti samo najboljša kvaliteta je porok za vnovčenje produkta.

V celoti se je povpraševanje — potreba po plemenitem hmelju znižalo, kar velja posebno za piva, ki se varijo po plzenskem načinu. Zaradi pomanjkanja plemenitega hmelja so se pivovarne privadile, da varijo pivo iz slabšega hmelja, kar ni nazadnje pripisati visoki ceni plemenitemu hmelju.

Z narodnogospodarskega stališča gledano ima naš hmelj velike prednosti:

a) kot izvozni artikel prispeva k aktivni trgovinski bilanci,

b) klimatski pogoji pri nas in talne prilike, kakor tudi izkušnje naših hmeljarjev omogočajo, da proizvajamo najbolj priznano hmeljsko sorto na svetu, ki je, v kolikor je prvo-razredne kvalitete, sposobna, da se na svetovnih tržiščih vnovči. Možnosti za proizvodnjo hmelja so pri nas praktično neomejene.

(Nadaljevanje prihodnjič)